

MIŠLJENJA I KOMENTARI

Štreberska bolest

|| N. Raos*

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada
Ksaverska cesta 2, p.p. 291
10 001 Zagreb

Nedavno sam bio na jednom znanstvenom skupu održati polusatno predavanje. Ništa posebno, reći ćete. I nije. Posebno i neobično je samo to što me voditeljica skupa nakon predavanja presrela u hodniku ne znajući kako da mi oda priznanje za izvanredno predavanje, kakvo vjerojatno na tom kongresu a i inače nije dugo čula.

U čemu sam to bio "izvanredan"? Ni po čemu drugome nego po tome što nisam rekao ništa više nego što je publika mogla shvatiti. Povodio sam se za osnovnim načelom da na svake dvije minute predavanja dolazi jedan slajd (bilo ih je ukupno 18) i da na jednom slajdu ne prikazem više od jedne slike ili jedne tablice. Ukratko, slajd treba organizirati tako da se sve na njemu može pročitati (i shvatiti!) za dvadeset sekundi.

Kad sam završio predavanje pomislio sam da sam premalo govorio. No predavanje je trajalo točno 33 minute, s time da sam tri minute izgubio odgovarajući na jedno pitanje.

Nakon predavanja odoh pogledati postere. Jedan kolega nagurao dvadesetak slika na format A2 jer je – kaže – htio prikazati i pokazati sve što je radio u trideset godina. Nemoguća misija! "Tu je riječ o elektroforezi?", kratko ga upitah – i produžih dalje. Toliko sam mogao od prve shvatiti, a ostalo me ionako nije zanimalo.

Kad se pravo uzme, nije to nikakva mudrost. Nije nikakva mudrost održati dobro predavanje, napraviti dobar poster ili napisati dobar znanstveni rad. Treba reći kratko i jasno, a koga zanima više lako će se snaći u referencijama. Ne treba se gubiti u detaljima, posebice onima koji odvlače pozornost i ne pridonose jasnoći. "Što prvo vidim?", prvo je pitanje koje bi si svatko trebao postaviti pred svojim posterom. Tada bi mu sve bilo jasno. Umjesto da nas u oči bode graf s prikazanim rezultatima, najčešće na posteru prvo i jedino vidimo podlogu. To govorim zato što neki kolege misle da će im poster privući pozornost ako ga otisnu na atraktivnoj podlozi (primjerice s fotografijom mjesta u kojem se skup održava). Vidjet će se fotografija, o da, ali se rezultati otisnuti na njoj neće vidjeti.

Kako već rekoh, nije to nikakva mudrost. O tome je mnogo toga, pa i s moje strane^{1,2} napisano. No opet, slaba vajda od tog pisanja. Zašto? Zbog čega?

Machiavelli je rekao da ima tri vrste ljudi. Prvima je jasno samo po sebi, drugima je jasno kad im kažeš, a trećima nije jasno ma koliko im govorio. Teško mi je povjerovati da znanstvenici pripadaju toj trećoj Machiavellijevoj kategoriji. Ne može biti da su znanstvenici nepoučljivi, tvrdoglavi, nedotupavi – jer kako bi se onda mogli uopće baviti znanostima? Riječ je tu o nečemu drugom.

Prvi je uzrok inercija, konformizam. Kad svi tako rade, zašto bih ja bio iznimka? No drugi je uzrok mnogo dublji. To je potreba da pokažeš kako si mnogo radio, mnogo napravio, kako znaš više od drugih i možeš ono što drugi ne mogu. Zato sam ovaj članak i naslovio "Štreberska bolest".

Iza te potrebe krije se dječja samohvala, dječji ekshibicionizam: "Ja mogu, a ti (još) ne možeš". Taj se ekshibicionizam potiče u kući i u školi, kako bi se djecu potaklo na bolje učenje i brže odrastanje. No problem je kad taj teret pritišće odrasle ljude, pa i one koji već imaju svoju djecu i unuke. Meni se dogodilo da mi je kolega, ulazeći sa mnom u raspravu na stranicama ovog časopisa, išao prebrojavati znanstvene radove i citate, kako bi tako (valjda) osnažio svoje argumente. Ili kad se pišu nekrolozi u obliku molbe za posao: napisao je toliko i toliko znanstvenih radova, predavao toliko i toliko kolegija na fakultetu – umjesto da se kaže kakav je bio čovjek, suradnik i kolega te čime je zadužio našu i svjetsku znanost.

Sve su to simptomi iste bolesti, istog poremećaja. Što treba činiti? Treba odrasti – ništa više.

Literatura

1. N. Raos, Kako ovladati govorničkim umijećem (i održati dobro stručno predavanje), Arh. Hig. Rada Toksikol. 53 (2002) 11–20.
2. N. Raos, Kako treba pisati, Arh. Hig. Rada Toksikol. 53 (2002) 221–228.

* Dr. sc. Nenad Raos
e-pošta: raos@imi.hr